

**Mezőberényi Petőfi Sándor
Evangélikus Gimnázium,
Kollégium és Általános Iskola**
5650 Mezőberény Petőfi Sándor út 13-15.
OM: 028375
Tel: (70)400-2446
web: <https://psgsuli.hu>

ÉNEK-ZENE

9-10. ÉVFOLYAM

Helyi tanterv

Készült a 2020. évi NAT-hoz illeszkedő kerettanterv alapján

Érvényes 2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben

ÓRATERV

Alapóra

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	36	36

A kilencedik és tizedik évfolyamokon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

Az egyes témaköröknél megjelölt minimum óraszámok, csak arányaiban segítik a tájékozódást. A témakörökön belül megjelenő fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik. Ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek /Énekes anyag
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Komplex készségfejlesztés.

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme, melynek színvonala a tanár igényességén múlik. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek e két évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A 10. évfolyamon a korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat, figyelmet fordít a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is. Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak. A kialakult

évezredes értékrendhez képest gyakran változó normák miatt a tanár csak naprakész ismerettel tudja az ízlésformálás eszközeként alkalmazni. Ezt a rendelkezésére álló szabad órásvában teheti meg.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés, Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérezés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos

nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A 9 -10. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszám: 68 óra

A nevelő-oktató munka céljainak megvalósulását szolgáló eljárások, módszerek és szervezési módok:

- tanórai differenciálás
- kooperatív technikák
- tantermen kívül szervezett tanórák (múzeum, könyvtár, művészeti előadás, kiállítás)
- tehetséggondozás
- projektek
- témahét

9. évfolyam

Heti óraszám	Éves óraszám
1	36

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Hej, rozmaring, rozmaring; Körösfői kertek alatt; Nem úgy van most, mint volt régen;

Életképek

Annyi nekem az irigyem; Eddig vendég; Éljen a barátság; Én az éjjel nem aludtam

Ünnepek

Sok számos esztendőket; Paradicsom mezejibe; Vig volt nekem az esztendő; Szent János áldása;

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Szeikilosz sírverse; Pindaros: Óda; Út queant laxis; John of Fornsete: Nyár-kánon (Vaskó

Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Farkas Ferenc: Hajnalnóta; W. Byrd: Tavasz – kánon; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének; J. Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart: Jöjj, drága május; Beethoven: A mormotás fiú dala

ISMERETEK

- A zsoltár típusú dallamok jellemzői
- Ugrós és csárdás tánc típusok
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése
- Előadói készségfejlesztése
- Tiszta, kifejező, átélt éneklés fejlesztése
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.
-

FOGALMAK

Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projekteknél
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: zeneművek/zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

Szerelem, barátság

Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Orlando di Lasso: Zsoldos szerenáda; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet;

Beethoven: F-dúr románc;

Zeneművek és a történelem

J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 -ig

Zeneművek és az irodalom

Balassi Bálint énekelt versei

Életképek

Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből

J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menüett

Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus

L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel

Régi muzsika kertje

Szeikilosz sírverse

Missa de Angelis – Kyrie

Dufay: L’homme arme mise - Kyrie

G. P. Palestrina: Sicut cervus

Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel - részlet

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése

- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása

FOGALMAK

Vokális műfajok, gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, duett, motetta,

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A zenei formaérzék fejlesztése

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Ritmikai játékok
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

TÉNAHÉT: 2 óra

EGYHÁZI TARTALOM: 4 óra

Az egyházi tartalom leírása az 9-10. évfolyamon a 10. évfolyam leírása után található

10. évfolyam

Heti óraszám	Éves óraszám
1	36

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Hej, rozmaring, rozmaring; Körösfői kertek alatt; Dunaparton; Szivárvány havasán; Magos kösziklának; A bárnai kertek alatt; Este, este;

Életképek

Annyi bánat a szívemen; Kormos Pistát Simontornyán megfogták; ; Hej, igazítsad; Béreslegény;

Ünnepek

Paradicsom mezejibe; Sok Zsuzsanna napokat; Víg volt nekem az esztendő; Magos a rutaafa;

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Franz Schubert: A hársfa; Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe-spirituálé; Oh happy day; Ég a város – angol kánon

ISMERETEK

- A zsoltár típusú dallamok jellemzői
- Ugrós és csárdás tánc típusok
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében
-

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése
- Előadói készségfejlesztése
- Tiszta, kifejező, átélt éneklés fejlesztése
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.
-

FOGALMAK

Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projekteknél
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: zeneművek/zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

Szerelem, barátság

Liszt Ferenc: Szerelmi álmok;

G. Bizet: Carmen – Habanera;

G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélárja;

R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; -G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős;

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el

Zeneművek és a történelem

F. Chopin: Forradalmi etűd

R. Schumann –H. Heine: Két gránátos

Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz

A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek

D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek

A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán - részletek

Zeneművek és az irodalom

F. Schubert – J. W. Goethe: Margit a rokkánál

S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca

Carl Orff: Carmina Burana – In taberna

Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas

Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek

Életrajzok

M. Ravel: Bolero

Johann Strauss: Éljen a magyar - polka

Kodály Zoltán: Galántai táncok -részletek

Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat

I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete

G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet

Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek

Kodály Zoltán - Arany János: Csalfa sugár,

Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet

Karai József: Estéli nótázás

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A zenei formaérzék fejlesztése

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Ritmikai játékok
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

TÉMAHÉT: 2 óra

EGYHÁZI TARTALOM: 4 óra

Az egyházi tartalom leírása az 9-10. évfolyamon a 10. évfolyam leírása után található.

ÉNEK-ZENE

Evangélikus egyházi ének tartalombővítés

Az evangélikus egyházzene zenei nevelésbe történő beépítésének általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a hitben erősödés, az igényes zene megismertetése és megszerettetése. Az evangélikus egyházi énekek tanításával erősítjük a felekezeti öntudatot, a más felekezeti tanulóifjúságot pedig segítjük az evangélikus tanítás megismerésében.

A tananyag beemelése biztosítja, hogy együtt tudjon énekelni egy iskola közössége saját ünnepein, a hétközi áhítatokon, illetve iskoláink diáksága az országos rendezvényeken.

A zenehallgatási anyag frissítésének hasonló a célja: annak ismerete, hogy milyen zenei

értékek jöttek létre a lutheranizmus ötszáz éves történetében, megerősítheti az evangélikus identitást. Ugyanakkor az evangélikus egyházzene gazdag összefüggésrendszerrel kapcsolódik az egyetemes zenekultúrához.

A tartalombővítéshez szükséges óraszámot minden évfolyamon a kerettanterv tíz százalékos szabad órakerete biztosítja. Ebbe a keretbe illesztendő be a gyülekezeti énekek és a himnológiai, liturgikai ismeretek tanítása. A zenehallgatásra szánt eddigi időkeret lehetővé teszi az evangélikus egyházzenére való koncentrációt.

A tartalombővítéshez szükséges órakeret

1–4. évfolyamon 29 óra, a törvényben előírt heti két óra tíz százaléka (a zenei tagozaton ennél magasabb).

5–8. évfolyamon 15-29 óra, a helyi tanterv óraszámai alapján (a zenei tagozaton ennél magasabb).

9–12. évfolyamon 8 óra (ez gyarapítható a zenei tagozaton és a művészeti modul terhére a 11–12. évfolyamban).

A tartalombővítés anyagában található ismétlődések az evangélikus iskolarendszer sajátosságával magyarázhatók, mivel iskoláinkban különböző bemeneti pontokon kerülhetnek be a tanulók.

A gyülekezeti éneklés megerősítése kettős alapon nyugszik: az évfolyamokra elosztott úgynevezett havi énekek és az iskola egészében (áhítatok, hittanórák) használt heti énekek rendszerén. Az évenként ismétlődő heti énekek és az osztálykeretben tanult korálok összessége alapozza meg az iskolából kikerülő diákok gazdag énekkincsét. E cél eléréséhez szükséges az iskolai áhítatok énekrendjének a tanult énekekkel történő összehangolása. Az *Iskolai énekeskönyv*ben szereplő énekek listája megtalálható a mellékletben; itt javaslatot találunk a heti énekek kiválasztására, de a 155 ének kellő szabadságot ad a kötelező anyag bővítéséhez.

A tananyagban csak annyi himnológiai ismeret szerepel, amennyi a gyülekezeti énekek tanításakor előkerül. A liturgikai ismeretek beemelése szükséges ahhoz, hogy az evangélikus intézmények diákjai otthonosan érezzék magukat az evangélikus istentiszteleteken, belső igényük alakuljon ki a gyülekezeti alkalmak látogatására. A himnológiai és a liturgikai témakörök – különösen az 1–4. évfolyamon – nem elsősorban a lexikális ismeretek gyarapítására szolgálnak, hanem a gyakorlatban alkalmazandók. Az énekanyag gyakorlása és a liturgikai ismeretek tanítása tantárgyi integrációt feltételez az *evangélikus hittan* tantárggyal. Az evangélikus egyházzenére koncentrációs zenehallgatási anyag az eddigi törzsanyagba építve, annak frissítésével valósítandó meg.

Tárgyi feltételek – az ének-zene tanításához szükséges feltételeken felül:

Evangelikus énekeskönyv (EÉ), Budapest, 1982 óta
Evangelikus istentisztelet – Gyülekezeti liturgikus könyv (GyLK), Luther Kiadó, Budapest, 2007

vagy

Iskolai énekeskönyv (IÉ), Luther Kiadó, Budapest, 2015

Tanári segédkönyvek:

Énekkincstár – Evangelikus énekeink kézikönyve, szerkesztette Ecsedi Zsuzsa, Luther Kiadó, Budapest, 2017

Hafenschér Károly: *Liturgika*, Luther Kiadó, LFZE Egyházzene Tanszéke, 2010

Evangelikus korálkönyv, Luther Kiadó, Budapest, 2013

Karénekeskönyv I., szerkesztette Csorba István, Budapest, 1976 és később

Karénekeskönyv II., szerkesztette Rezessy László, Budapest, 1989

Karénekeskönyv III., szerkesztette Csorba István, Luther Kiadó, Budapest, 2011

Protestáns műzenei antológiák – I.,
Korálfeldolgozások a lutheri reformáció első évszázadából,
Közreadja: Bence Gábor, Ecsedi Zsuzsanna, Soós András,
LFZE Egyházzenei Kutatócsoport, MET, Budapest, 2016

Protestáns műzenei antológiák – II.,
Korálfeldolgozások és motetták a lutheri reformáció második első évszázadából,
Közreadja: Bódiss Tamás,
LFZE Egyházzenei Kutatócsoport, MET, Budapest, 2017

Protestáns műzenei antológiák – III.,
Kora barokk egyházi koncertek és kantáták,
Közreadja: Bódiss Tamás és Dinyés Soma,
LFZE Egyházzenei Kutatócsoport, MET, Budapest, 2017

Joób Árpád: *Jelenti magát Jézus*, Luther Kiadó, Budapest, 2009

Imádkozzunk együtt minden nap – Taizéi énekek,
Cselekvő Remény Alapítvány, Abaliget, 2007

Új ének, MEVISZ, Budapest, 1998

Zarándokének, Luther Kiadó, MEVISZ, Budapest, 2012

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 4 óra																								
Előzetes tudás	<p>Az 1–4. és az 5–8. évfolyamban tanult gyülekezeti énekek ismerete, de legalább a következő énekek: 254 Erős vár a mi Istenünk, 365 Paradicsomnak te szép élő fája, 213 Krisztus feltámadt, 76 Mint a szép híves patakra.</p> <p>A korábban tanult fogalmak közül a következők ismerete és helyes használata: gyülekezeti ének – korál, reformáció, a mai hivatalos evangélikus énekeskönyvek, orgona, orgonakíséret, korálkönyv.</p>																									
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A koráléneklési készség folyamatos fejlesztése, a szép és kifejező éneklés formálása. Az evangélikus énekkincs használatának bővítése.</p> <p>Az adott ének karakterének, mondanivalójának megfelelő éneklés képességének kialakítása.</p> <p>A korálok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p> <p>Az evangélikus énekekkel kapcsolatos legfontosabb fogalmak, nevek, jelenségek megismertetése.</p> <p>A használt gyülekezeti énekek, egyházzenei ismeretek zenetörténeti összefüggésekbe történő beillesztése.</p>																									
Ismeretek/fejlesztési követelmények																										
<p>Az énektanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni énektanítás - Énektanulás kottakép alapján - A korábbi évfolyamokon tanult énekek ismétlése <p>Énekes anyag: A nyolcosztályos gimnáziumok tanulóinak az 5–8. évfolyamon tanultak – a hatosztályos gimnáziumok tanulóinak a 7–8. évfolyamon tanultak – mellett a következő énekek:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center; width: 50%;">9. évfolyam</th> <th style="text-align: center; width: 50%;">10. évfolyam</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>48 Nagy hálát adjunk az Atyaistennek</td> <td>47 Mely igen jó az Úristent dicsérni</td> </tr> <tr> <td>276 Mondjatok dicséretet</td> <td>44 Ó felséges Úr, mi kegyes Istenünk</td> </tr> <tr> <td>337 Istentől el nem állok</td> <td>291 Adj békét a mi időnkben</td> </tr> <tr> <td>GyLK 805 Mint fogadjalak téged</td> <td>503 Ó, Jézus kincsem, vigaszom</td> </tr> <tr> <td>161 Ím, jászlad mellett térdelek</td> <td>163 Fel útra, ti hívek</td> </tr> <tr> <td>185 Égi csillag tiszta fénye</td> <td>371 Felséges Jézus</td> </tr> <tr> <td>379 Győzhetetlen én köszálom</td> <td>431 Szent, örök Isten, nincsen hova lennem</td> </tr> <tr> <td>188 Krisztus, ártatlan bárány</td> <td>208 A keresztfához megyek</td> </tr> <tr> <td>217 Felvirradt áldott, szép napunk</td> <td>388 Győzelmet vettél, ó, Feltámadott</td> </tr> <tr> <td>232 Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét</td> <td>GyLK 817 Szent vagy örökké, Atya Úristen</td> </tr> <tr> <td></td> <td>401 Jézus a jó Pásztor, vele megyünk</td> </tr> </tbody> </table>			9. évfolyam	10. évfolyam	48 Nagy hálát adjunk az Atyaistennek	47 Mely igen jó az Úristent dicsérni	276 Mondjatok dicséretet	44 Ó felséges Úr, mi kegyes Istenünk	337 Istentől el nem állok	291 Adj békét a mi időnkben	GyLK 805 Mint fogadjalak téged	503 Ó, Jézus kincsem, vigaszom	161 Ím, jászlad mellett térdelek	163 Fel útra, ti hívek	185 Égi csillag tiszta fénye	371 Felséges Jézus	379 Győzhetetlen én köszálom	431 Szent, örök Isten, nincsen hova lennem	188 Krisztus, ártatlan bárány	208 A keresztfához megyek	217 Felvirradt áldott, szép napunk	388 Győzelmet vettél, ó, Feltámadott	232 Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét	GyLK 817 Szent vagy örökké, Atya Úristen		401 Jézus a jó Pásztor, vele megyünk
9. évfolyam	10. évfolyam																									
48 Nagy hálát adjunk az Atyaistennek	47 Mely igen jó az Úristent dicsérni																									
276 Mondjatok dicséretet	44 Ó felséges Úr, mi kegyes Istenünk																									
337 Istentől el nem állok	291 Adj békét a mi időnkben																									
GyLK 805 Mint fogadjalak téged	503 Ó, Jézus kincsem, vigaszom																									
161 Ím, jászlad mellett térdelek	163 Fel útra, ti hívek																									
185 Égi csillag tiszta fénye	371 Felséges Jézus																									
379 Győzhetetlen én köszálom	431 Szent, örök Isten, nincsen hova lennem																									
188 Krisztus, ártatlan bárány	208 A keresztfához megyek																									
217 Felvirradt áldott, szép napunk	388 Győzelmet vettél, ó, Feltámadott																									
232 Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét	GyLK 817 Szent vagy örökké, Atya Úristen																									
	401 Jézus a jó Pásztor, vele megyünk																									

Fogalmak	<p>antifóna canticum doxológia egyházi koncert evangéliumi motetta genfi zsoltár graduál gregorián</p>
-----------------	--

	korál himnusz kanció kantáta korálfeldolgozás leis-ének mesterdal motetta oratórium parafrázis passió rezponzórium szekvencia (liturgikus műfaj) zsoltárrecitáció
Énekeink jellemző versformái	ambrozián himnusz Bar-forma Luther-strófa szapphói strófa Balassi-strófa kis Balassi-strófa
Énekköltők, dallamszerzők	Ambrosius Nagy (Szent) Gergely Nikolaus Decius Michael Weisse Louis Bourgeois Theodore de Béze Clement Marot Huszár Gál Sztárai Mihály Balassi Bálint Szenci Molnár Albert Jiřík Tranovský Paul Gerhardt Johann Crüger Sulyok Imre Trajtler Gábor Szokolay Sándor
A legfontosabb evangélikus énekeskönyvek	Zsigmond-kori töredék (1437-40) Chorgesangbuch, Johann Walter (1524) Huszár Gál énekeskönyvei (1560, 1574) Eperjesi graduál (1635) Tranoscius énekeskönyv (1636) Új zengedező mennyei kar (1743)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Liturgikai ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az egyházi ünnepek ismerete: advent, karácsony, böjtelő, böjt, húsvét, pünkösd, Szentháromság ünnepe, reformáció ünnepe, az egyházi esztendő vége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló legyen járatos az evangélikus istentisztelet rendjében, ismerje és alkalmazza az egyházi esztendőről tanultakat; otthonosan mozogjon mind az iskolai, mind a gyülekezeti templomi alkalmakon. A tanulóknak erősödjön meg a belső készítése a rendszeres istentiszteleti életre.	

Ismeretek, fogalmak
<p>Az egyházi esztendő: advent, karácsony, újév, vízkereszt, böjtelő, böjt, virágvasárnap, nagyhét, húsvét, mennybemenetel, pünkösöd, Szentháromság ünnepe, reformáció ünnepe, az egyházi esztendő vége a liturgikus színek használata</p> <p>Az istentiszteleti liturgia hangsúlyai: Közösség – Communio Igehirdetés – Praedicatio Hitvallás – Credo Imádság – Oratio Imádat – Adoratio</p> <p>Istentisztelet-típusok: Főistentisztelet (mise) Mindennapi istentisztelet, zsoltározó közös imádság (zsolozsma); prima, vespera, kompletórium tanévnyitó istentisztelet, tanévzáró istentisztelet</p> <p>Liturgikus tételek: Magnificat, Nunc dimittis, Veni Sancte, Te Deum Kyrie, Gloria és Laudamus te, Credo, Sanctus és Benedictus, Agnus Dei – az istentisztelet állandó tételei (ordinarium) Introitus, Graduale, Alleluja, Offertorium, Communio – az istentisztelet néhány változó tétele (proprium)</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenehallgatás Evangélikus kapcsolódású zenehallgatási anyag
Előzetes tudás	Felismerik a tanult zenei formákat, hangszercsoportokat. Figyelemmel tudják kísérni a zenei folyamatokat.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A feldolgozott korálok megismertetésével a diákok érzelmi kapcsolódását erősítjük a gyülekezeti énekekhez. Bemutatjuk a jellegzetesen evangélikus zenei műfajokat, szerzőket, alkotásokat.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Himnusz – korál – korálfeldolgozás:	
a) Veni redemptor gentium – adventi-karácsonyi himnusz	
b) Nun komm, der Heiden Heiland (Jöjj, népek Megváltója) – Luther éneke	
c) Andreas Raselius / Michael Praetorius / Johann Crüger: Nun komm, der Heiden Heiland	
Johann Walter	Nun bitten wir den Heiligen Geist (Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét)
Caspar Othmayr	Nun bitten wir den Heiligen Geist (bicinium)
Heinrich Schütz	Die sieben Worte... – Krisztus hét szava a kereszten – részletek
Dietrich Buxtehude	Jesu, meine Freude (Jézus, boldogságom), BuxWV 60 – kantáta Wie schön leuchtet der Morgenstern (Szép, fényes Hajnalcsillagom), BuxWV 223 – korálfantázia
Johann Sebastian Bach	Wer nur den lieben Gott läßt walten (Ki dolgát mind az Úrra hagyja), BWV 642 – orgonakorál (Orgelbüchlein) Ein feste Burg ist unser Gott (Erős vár a mi Istenünk), BWV 80 – kantáta, részletek h-moll mise – Sanctus János-passió Nr. 39 Kórus: Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine Nr. 40 Korál: Ach Herr, laß dein lieb Engelein Magnificat, BWV 243a – nyitótétel és az első karácsonyi betoldás: Vom Himmel hoch (Mennyből jövök most hozzátok)
Felix Mendelssohn Bartholdy	Reformáció szimfónia – 1. és 4. tétel Paulus – oratórium Pál apostolról: A damaszkuszi úton Nr. 14 Recitativo és kórus: Und als er auf dem Wege war [Nr. 15 Kórus: Mache dich auf, werde Licht!

Johannes Brahms	Nr. 16 Korál: Wachet auf, ruft uns die Stimme (Harsány szó) d-moll orgonaszonáta – részlet (Mi Atyánk, ki vagy mennyekben) Német requiem – 6. tétel: Denn wir haben hie keine bleibende Stadt Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen, Op. 122, Nr. 3
Liszt Ferenc	(Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél) – orgonakorál Szent Erzsébet legendája In's heilige' Land: Schönster Herr Jesu (Felséges Jézus) Via Crucis Nr. 6. Szent Veronika Nr. 12. Jézus meghal a kereszten
Kodály Zoltán	A 150. és a 114. genfi zsoltár
<i>Az alábbiakból egy zenemű választható:</i>	
<i>Sulyok Imre</i>	<i>Ne hagyj elesnem, felséges Isten – partita, részletek</i>
<i>Szokolay Sándor</i>	<i>Cantate Domino</i>
<i>Kecskés Balázs</i>	<i>Tarts meg, Urunk, szent igédben (2017)</i>
<i>Tillai Aurél</i>	<i>Reformáció kantáta – részletek (2017)</i>
Fogalmak	műfajok: bicínium, korálfeldolgozás-típusok, partita, korálkantáta, oratórium, passió, mise, requiem

Az anyagot az Országos Presbitérium és az EPSZTI megbízásából készítette:

Kutyeyné Ablonczy Katalin ének-zene tantárgygondozó

Bence Gábor, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanára, a Kántorképző Intézet vezetője

Ecsedi Zsuzsa, a Kántorképző Intézet tudományos munkatársa

Szebik Attila, az Egyházzenei Bizottság tagja